

Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS
info.box@akos-rs.si

Ljubljana, 13. 3. 2023

Zadeva: **Pripombe A1 Slovenija, d.d. k predlogu Smernic in informacije o postopkih za medomrežno povezovanje in operaterski dostop**

Zveza: **Opr. št. 3824-2/2023 - objava na spletni strani**

Spoštovani.

V družbi A1 Slovenija, d.d., Ameriška ulica 4, 1000 Ljubljana, smo preučili predlog Smernic in informacije o postopkih za medomrežno povezovanje in operaterski dostop ter pripominjamo, da smernice ne prinašajo ničesar novega, kar ni že zajeto neposredno v zakonu ali v odločbah o določitvi operaterja s pomembno tržno močjo (specifično na bivših upoštevnihih trgih zaključevanja klicev). Žal smernice ne naslavlajo konkretnih problematik, na katere opozarjamo operaterji že vrsto let – izkoriščanje dolžnosti operaterjev za povezovanje in nerazvezljivost škodljivih sklenjenih pogodb o medomrežnem povezovanju oz. operaterskem dostopu. Agencija je že izdala 2 priporočili, ki se bolj ali manj dotikata medomrežnega povezovanja ter operaterskega dostopa, a je po naši oceni priporočilo, ki tolmači razumnost pomanjkljivo, saj naslavlja zgolj problematiko neplačevanja (in še to nepopolno), ne uredi pa tudi konkretnih težav vezanih na konstantne kršitve sklenjenih dogovorov. Tudi nedavno priporočilo o zlorabah operaterjem ne ponudi prav nobene učinkovite možnosti ukrepanja ter zaščite pred zlorabami (katerih število strmo narašča, škodljive posledice pa prizadenejo končne uporabnike). V zadnjih 5 letih smo bili na slovenskem telekomunikacijskem trgu tudi priča ustanavljanju novih operaterjev, ki so zgolj nadaljevali delo izčrpanih predhodnikov, ustvarjali dolgove in nadaljevali vzorec takšnega poslovanja. S takšnimi operaterji se je ponudnik še vedno dolžan pogajati za dostop (sodni register ne more spremljati in preprečevati veriženja, ker se posli prenašajo na podjetja ustanovljena mnogo prej), razloga, da ga zavrne praktično ni, ukvarjamo pa se z izterjavo dolgov, s stečajji, torej kaj ko podjetje (predvidljivo) preneha poslovati in se uporabniki prenašajo na nove operaterje. Glede na veliko množico majhnih podjetij – operaterjev, je za pričakovati da se bodo takšne prakse nadaljevale, majhni operaterji bodo nakopičili dolgove, prenehali poslovati, v registru bodo še vedno vpisani kot operaterji, ponudniki operaterji pa bomo morali vzdrževati vse funkcionalnosti na takšem nedelujočem podjetju (kot bi delovalo). In vse to bi lahko naslovile predmetne smernice.

Dalje ugotavljamo, da se smernice nekoliko nepopolno osredotočajo zgolj na nediskriminacijo in ne upoštevajo drugih načel, ki so prav tako pomembna v dvostranskih odnosih – npr. načelo vestnosti in poštenja, skrbnosti, prepovedi zlorabe pravic, dolžnosti izpolnitve obveznosti, prepovedi povzročanja škode. Smernice se prav tako preveč osredotočajo na omejeno razumevanje dolžnosti izpolnitve obveznosti, ki velja enostransko le za ponudnika, ne pa tudi za vlagatelja. Smernice se poleg tega osredotočajo zgolj na sklenitev dogovorov ne pa tudi razmerja med trajanjem dogovora ter predpisujejo pogoje zgolj ponudniku in niti z besedo ne predpišejo dolžna ravnanja vlagatelju.

Zavedati se je treba, da ZEKom-2 posega v svobodno gospodarsko pobudo operaterjev gospodarskih družb, saj nam postavlja nekatere dodatne omejujoče pogoje glede povezovanja z drugimi operaterji gospodarskimi subjekti, s katerimi se glede na boniteto ali siceršnje poslovanje skrben gospodarski subjekt ne bi povezal (ker bi bil tak poslovni odnos tvegan), prav tako gospodarskim subjektom po tolmačenju agencije odvzema možnost ukrepanja, ko se medsebojni dogovori ne spoštujejo več (se kršijo, kršitve pa ne odpravijo), kar nikakor ni skladno s splošnimi obligacijskimi načeli.

A1 Slovenija je agenciji večkrat v preteklosti ob pojavu konkretne problematike, kot tudi v javnih posvetih analiz upoštevanih trgov zaključevanja govornih klicev (npr. na upoštevanih trgih, ki sploh niso več podvrženi ex ante regulaciji), skušal pojasniti, da »ugoditi razumnim zahtevam« deluje ves čas pogodbenega razmerja in obojestransko - torej, da mora biti razumnost (spoštovanje pogodbeno dogovorjenih obvez) zagotovljena ves čas trajanja operatorskega dostopa oz. medomrežnega povezovanja (in ne samo na začetku). Zgolj v primeru spoštovanja te obveznosti, je vlagatelj kot pogodbeni partner varovan z nerazvezljivostjo pogodbe. Čim tak operater zlorabi vzpostavljeno pogodbeno razmerje tako, da ne spoštuje več dogovorjenega obsega ter predmeta pogodbe, ponudnik nima več obveznosti spoštovati in vzdrževati že odobrenega operatorskega dostopa oz. sklenjene medomrežne povezave in je nujno ukrepanje (ki se stopnjuje od opozorila, do odpovedi pogodbe). Z našega stališča je preozko tolmačenje, da je v primeru zavrnitve že odobrenega operatorskega dostopa potrebna sodna odredba (112. člen ZEKom2), saj je očitno, da velja ureditev za EU negeografske številke (druga nacionalna oštevilčenja). Menimo tudi, da zakon izrecno ne prepoveduje odpovedi škodljive pogodbe.

Tolmačenja, ki jih je agencija povzela v Priporočilo o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operatorski dostop, bi bilo treba raztegniti tudi na druge, nefinančne oblike nerazumnosti – ponavljajoče kršitve sklenjenega medoperatorskega dogovora oz. operatorskega dostopa, ki niso odpravljene in katerih škodljive posledice se nenazadnje prenesejo na končne uporabnike ali pa je celo oškodovan javni interes (npr. povzročeno kaznivo dejanje pranja denarja).

V razmislek **predlagamo tudi, da se smernice združijo (ali pa smiselno navežejo druga na drugo) z Priporočilom o ravnanju operaterjev v primeru nerazumnih zahtev za operatorski dostop ter s Priporočilom o ravnanju operaterjev v primeru ugotovljenih zlorab pri zaključevanju oziroma posredovanju govornih klicev v posamičnem javnem mobilnem ali fiksnem omrežju v Republiki Sloveniji**, saj obe priporočili urejata določena vprašanja povezana s sklenjenim dogovorom o medomrežnem povezovanju oz. operatorskem dostopu.

Na koncu pa ugotavljamo še, da uporabo smernic razumemo širše, in **predlagamo, da se v besedilu izrecno opredeli, da smernice veljajo tudi pri sklepanju dogovorov, ki v sklepni fazi vodijo v sklenitev dogovora o operatorskem dostopu ali**

medomrežnem povezovanju - tako npr. dogovor o skupni gradnji (12. člen ZEKom-2), skupni uporabi komunikacijskih objektov, stavbne fizične infrastrukture, napeljav, kablov in pripadajočih zmogljivosti v stavbah, obstoječe fizične infrastrukture ter neuporabljenih optičnih vlaken (poglavje IX, točka 2).

Tudi v teh primerih gre bodisi za medomrežno povezovanje bodisi za operaterski dostop, specifično področje pa je bilo do sedaj žal nenaslovljeno s strani Agencije v smislu sankcioniranja neutemeljenega zavračanja dostopa.

Točka I. (prvi odstavek in del drugega) naj se dopolni (počrtano):

I.

Na odprtem in konkurenčnem trgu ne sme biti omejitev, ki bi operaterjem preprečevale, da se med seboj pogajajo o ureditvi dostopa in medomrežnega povezovanja. V smislu doseganja vseevropskega trga z učinkovito konkurenco, večjo izbiro in konkurenčnimi storitvami za končne uporabnike imajo operaterji javnih elektronskih komunikacijskih omrežij pravico in dolžnost, da se medsebojno pogajajo o medomrežnem povezovanju in operaterskem dostopu. Operaterji omrežja, ki nadzorujejo dostop do svojih lastnih uporabnikov, nadzor namreč izvajajo na podlagi lastnega komunikacijskega omrežja dodeljenih številok ali naslovov iz objavljenega območja oštevilčenja ali naslavljanja, drugi operaterji omrežja pa morajo imeti možnost, da do teh uporabnikov posredujejo klice, torej morajo imeti možnost neposrednega ali posrednega medomrežnega povezovanja drug z drugim kot tudi operaterskega dostopa do vse razpoložljive komunikacijske infrastrukture.

Agencija v skladu z osmim odstavkom 130. člena ZEKom-2 (medomrežno povezovanje in operaterski dostop) objavlja smernice in informacije o postopkih za medomrežno povezovanje in operaterski dostop, v katerih podrobneje navaja, kako naj operaterji, zlasti kateri nadzorujejo dostop do elementov komunikacijskega omrežja ter končnih uporabnikov, sodelujejo pri povezovanju javnih komunikacijskih omrežij, da bi zagotovili povezanost med obema koncema in omogočili vzajemno delovanja njihovih storitev hitro, učinkovito ter brez neupravičenih zavrnitev.

Na koncu točke I se doda še naslednje besedilo:

Te smernice se uporabljajo skupaj s Priporočilom v zvezi s skupno uporabo fizične infrastrukture, smiselno, kolikor splošni akti posamičnih vprašanj vezanih na medomrežno povezovanje oziroma operaterski dostop ne urejajo ali urejajo drugače, pa tudi s splošnimi akti, ki urejajo postopkovne vidike dostopa do komunikacijske infrastrukture, kot sta npr. Splošni akt o dostopu do obstoječe fizične infrastrukture in Splošni akt o preglednosti v zvezi z načrtovanimi gradbenimi deli in o skupni gradnji gospodarske javne infrastrukture.

V nadaljevanju podajamo še naslednje pripombe in predloge sprememb predmetnih smernic.

Splošna pripomba

Predlagamo da agencija poenoti in uskladi besedilo tako, da bosta dosledno uporabljana termina medomrežno povezovanje in operaterski dostop.

130. člen ZEKom-2 namreč Agenciji nalaga, da pripravi in na svojih spletnih straneh objavi smernice in informacije o postopkih za medomrežno povezovanje in operaterski dostop.

Pripomba k IV. členu Smernic (Sklepanje dogovorov o medomrežnem povezovanju oziroma operaterskem dostopu)

1) Predlagamo, da kjer agencija določa dolžnosti ponudnika, da se pravilno navedeta oba subjekta medsebojnih dogovorov, torej ponudnik in vlagatelj in naj se dodajo obveze obema pogodbenima strankama:

- Ponudnik in vlagatelj naj se pogajata v dobri veri.
- Ponudnik in vlagatelj zagotavljata preglednost glede medomrežnega povezovanja ter operaterskega dostopa.
- Ponudnik in vlagatelj sta dolžna oblikovati cene skladno z EU regulativo.
- Dobrovernost sta ponudnik in vlagatelj dolžna vzdrževati celotno pogodbeno razmerje.
- Ponudnik in vlagatelj naj se vzdržita kršitev pogodbenega razmerja, sicer nosita posledice povzročenih kršitev.

2) Po preučitvi predloga smernic **predlagamo tudi, da se dopolni točka IV ter opredeli, da je ponudnik dolžan ugoditi razumni zahtevi in vzpostaviti medomrežno povezavo, ki je sicer še ni načrtoval, mu ni naložena (kot operaterju s pomembno tržno močjo), gre pa za način povezovanja, ki je nacionalno že prisoten (medsebojno jo zvajajo že drugi operaterji) in predstavlja globalni trend.** Tak primer bi bil mobilni SIP, ki se že izvaja ne kot obveza, pač pa prostovoljno (med operaterji). V zadnjih nekaj letih je prišlo do pomembnih sprememb, prehod na IP ter SIP je eden od njih. Vzpostavitev je seveda povezana s stroškom, a je neizbežna, (dolgoročno) potrebna in bo nadomestila tradicionalni TDM sistem. Operaterji ki prehajamo na SIP smo seveda zainteresirani, da to izvedemo celostno, ovira pri tem pa so operaterji, ki zahtevo zavračajo. Na tem mestu ugotavljamo, da se obveznost ni naložila z zadnjo regulatorno odločbo na bivšem upoštevnem trgu 2 (veleprodajno zaključevanje govornih klicev v mobilnem omrežju), in A1 Slovenija naložitvi obveznosti ni nasprotoval. Če agencija ne bo regulirala več teh s seznama upoštevnih trgov umaknjenih trgov, naj obveznost čimprej naloži vsem operaterjem s pomembno tržno močjo. **Točko IV naj se dopolni z naslednjim drugim novim odstavkom:**

Ponudnik je dolžan ugoditi razumni zahtevi vlagatelja, ne glede na to, da storitve ne omogoča oziroma je ni dolžan zagotavljati kot operater s pomembno tržno močjo. Zahteva je razumna, če vlagatelj zahteva standardizirano rešitev, utemelji potrebo po vzpostavitvi (npr. ukinitvev dosedanjih tehnologij), ne glede na to, da je vzpostavitev povezana z investicijo.

Doda se nova VI. točka

Upošteva je utemeljitev, ki smo jo podali uvodoma predlagamo, da se načelno opredeli dolžnost pogodbenih strank (medomrežnega povezovanja ali operaterskega dostopa), da sta dolžni ves čas trajanja pogodbenega odnosa dolžni spoštovati vse medsebojno dogovorjene obveznosti, v nasprotnem primeru lahko pogodbeni stranka, ki spoštuje svoje obveznosti, proti kršitelju ukrepa skladno s splošnimi pravili obligacijskega zakonika (opozorilo in poziv k odpravi nepravilnosti, tudi z vzpostavitvijo dodatnih mehanizmov, ki v bodoče preprečujejo kršitve ter v skrajnem primeru odstop od pogodbe zaradi neizpolnitve):

VI.

Izpolnjevanje medsebojno dogovorjenih obveznosti

Ponudnik in vlagatelj sta dolžna ves čas trajanja pogodbenega razmerja spoštovati dogovorjene obveznosti ter izvajati predmet pogodbe na dogovorjen način. Ponudnik in vlagatelj sta se dolžna vzdrževati kršitev ter jih v primeru ugotovitev nemudoma odpraviti, tudi z vzpostavitvijo dodatnih ukrepov, če ti obstajajo.

Ponudnik in vlagatelj v pogodbi opredelita protokol reševanja nastalih nesporazumov oziroma je tak protokol lahko opredeljen tudi v njunih vzorčnih pogodbah.

Ponudnik in vlagatelj sta drug drugemu odgovorna tudi za ravnanja njunih pogodbenih partnerjev ter se v primeru kršitev ne moreta uspešno sklicevati na to, da je za kršitev odgovoren njun pogodbeni partner.

Ponudnik in vlagatelj sta se dolžna vzdržati kršitev pogodbenega razmerja, v primeru pa da do kršitev dogovorjenih obveznosti pride, pa sta jih dolžna odpraviti po opozorilu nasprotne pogodbene stranke. Pogodbena stranka, ki ugotovi kršitev je nanjo dolžna opozoriti, zahtevati odpravo kršitev, kot ima tudi pravico v skrajnem primeru ponavljajočih se kršitev zahtevati vzpostavitev zaščitnih ukrepov, če so ti na voljo, tudi če niso bili dogovorjeni s pogodbo.

Če pogodbeni stranka večkrat v enem letu krši svoje pogodbeno dogovorjene obveznosti, kljub temu, da jih odpravi in iz takšnega ravnanja jasno izhaja, da pogodbeni stranka ni zmožna zagotoviti izvajanja pogodbe brez kršitev, ima pogodbeni stranka pravico enostransko odstopiti od takšnega pogodbenega razmerja.

Doda se nova točka VII.

Ne glede na Priporočilo o ravnanju operaterjev v primeru ugotovljenih zlorab pri zaključevanju oziroma posredovanju govornih klicev v posamičnem javnem mobilnem ali fiksnem omrežju v Republiki Sloveniji, ponovno predlagamo, da se v predmetne smernice doda nova VII. točka, ki naslavlja eno od specifičnih kršitev medomrežnega povezovanja. Predlagamo, da se doda možnost uporabe ukrepa, ko operater posreduje partnerju

nacionalni govorni promet, ki prihaja iz tujine. Kot vzor takšne ureditve navajamo nemški telekomunikacijski zakon, konkretno 120. člena TKG. V 4. odstavku je namreč opredeljeno, da so nemški operaterji dolžni prikriti prikaz identitete kličočega (CLI je onemogočen) za ves nemški dohodni promet (namenjen zaključevanju v Nemčiji), ki prihaja izven Nemčije in imajo klici nemško A-številko.

(4) Sämtliche an der Verbindung beteiligte Anbieter öffentlich zugänglicher Telekommunikationsdienste müssen sicherstellen, dass als Rufnummer des Anrufers nur dann eine national signifikante Rufnummer des deutschen Nummernraums angezeigt wird, wenn die Verbindung aus dem öffentlichen deutschen Telefonnetz übergeben wird. Wird eine Verbindung, bei der eine national signifikante Rufnummer des deutschen Nummernraums angezeigt wird, aus dem ausländischen Telefonnetz übergeben, haben die Anbieter sicherzustellen, dass netzintern der Eintrittsweg der Verbindung in das deutsche Netz eindeutig gekennzeichnet wird; die Rufnummernanzeige ist zu unterdrücken. Ausgenommen von Satz 1 ist das internationale Roaming im Mobilfunk. Angerufene müssen die Möglichkeit haben, Anrufe mit unterdrückter Rufnummernanzeige auf einfache Weise und unentgeltlich abzuweisen.	(4) All providers of publicly available telecommunications services involved in the connection must ensure that a nationally significant number in the German number range is only displayed as the caller's number if the connection is transferred from the German public telephone network. If a connection in which a nationally significant number in the German numbering range is displayed is handed over from the foreign telephone network, the providers must ensure that the entry route of the connection into the German network is clearly identified within the network; call number display is to be suppressed. Excluded from sentence 1 is international roaming in mobile communications. Called parties must be able to easily and free of charge reject calls with suppressed caller ID.

CDR bo še vedno prikazoval A-številko za obračun (npr. OBR). To torej pomeni, da bodo vse dohodne nemške številke A (fiksne in mobilne) anonimizirane, ko je klic posredovan iz mednarodnih povezav, vendar obstajajo izjeme. Izjeme za nemške končne uporabnike:

1. Gostovanje v primeru postopka CAMEL. Če ima operater CAMEL pogodbo npr. z Telekomom Deutschland, bo A-številka ohranjena in prikazana na B-strani.
2. V primeru, da mednarodna stranka gostuje v Nemčiji in jo pokliče nemška mobilna stranka (Potek klica: klic nemških strank (A-številka) preusmerjen v državo B-številke in nato preusmerjen v Nemčijo), reševanje številke A se izvede z dodajanjem na beli seznam obsega MSRN, povezanega s številko B (cilj). tj. če je nekdo poklican s številko B izven območja MSRN, številka A ni anonimizirana.

VII.

Poseben ukrep v primeru kršitev medoperaterskega dogovora za zaključevanje govornega prometa

Če slovenski operater, v čigar omrežju naj se zaključi nacionalni govorni promet, prejme ta promet iz omrežja tujega operaterja, ima slovenski operater pravico prikriti identifikacijo klicane številke. To ne velja mednarodno gostovanje v mobilnih omrežjih.

VI. Točki VI. in VII. se preštevilčita.

Za pojasnila ostajamo na voljo.

S spoštovanjem,

Gregor Krsmanović, prokurist

01

A1 Slovenija, d. d.

Špela Dekleva, Višja ekspertka za regulativne in institucionalne zadeve

Vročeno naslovníku na elektronski naslov

